

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

UČENJE UČENJA ali KAKO NAJ SE UČIM

Pripravila: mag. M. Drogenik

Uvod

Učenje lahko primerjamo s potjo, ki je strma in pelje na vrh gore. Najprej pridemo do gore, nato si jo ogledamo in povzdigujemo z očmi proti vrhu, proti svojemu cilju. Med potjo se velikokrat zazremo nazaj v dolino, da vidimo kje smo bili in koliko poti smo že prehodili. Včasih to doživljamo kot nekaj prijetnega, včasih kot nekaj mučnega.

In ravno tako je glede učenja. Včasih se nam to zdi kot nekaj najprijetnejšega, včasih pa kot nekaj najbolj groznega. Toda navsezadnje je učenje delo, ki se ga mora naučiti vsak posameznik. Prav tako, kot se mora čevljar naučiti delati čevlje, šivilja šivati obleke, zidar zidati hiše, se mora vsak učenec naučiti, kako naj se uči.

Čeprav včasih mislimo, da smo se že vse naučili in da je konec z učenjem, se že v naslednjem trenutku zavemo, da smo popolnoma nevedni in da smo se šele začeli učiti.

Vse to pa nam lahko uspe le ob skrbno načrtovanem času in načinu učenja, pa če je to hote ali nehote. S tem šolsko delo postane lažje, zanimivejše in prijetnejše, in kar je tudi zelo pomembno, s tem bomo imeli tudi več časa druge interese in pristočasne aktivnosti.

Kdor nič ne ve, pa ne ve, da nič ne ve,
je neumnež, izogibaj se ga!

Kdor nič ne ve, pa ve, da nič ne ve,
je nevednež, pouči ga!

Kdor nekaj ve, pa ne ve, da nekaj ve,
spi, zbudi ga!

Kdor nekaj ve, pa ve, da nekaj ve,
je modrec, sledi mu!

(Kitajski pregovor)

1. Definicija UČENJA

Uradna in strokovna definicija učenja se glasi: »**Učenje je vsaka sprememba v vedenju, informiranosti, znanju, razumevanju, stališčih, spretnostih ali zmožnostih, ki je trajna in ki je ne moremo pripisati fizični rasti ali razvoju podedovanih vedenjskih vzorcev**«. Ta opredelitev širi področje oz. vsebino učenja in razmejuje pojem učenja od pojma fiziološke rasti oziroma razvoja, ki je dedno zasnovan. Do učenja pride na osnovi izkušenj, ob interakciji med človekom in njegovim fizikalnim in socialnim okoljem.«

2. Dejavniki UČENJA

Dejavniki, ki vplivajo na to, kako se ljudje učimo, so:

- notranji:

- **fiziološki**: so tisti, ki izvirajo iz učenčevega telesnega stanja, zdravja in počutja . Na učno uspešnost vplivajo tako začasna (pretirana lakota, utrujenost,..) kot tudi trajnejša (bolehnost) stanja organizma.
- **psihološki**: umske sposobnosti, razvojna stopnja, nivo, struktura in razvite sposobnosti (računske, besedne, spominske,...), učne navade, spretnosti ter metode učenja

- zunanji:

- **fizikalni**: to so predvsem dejavniki iz okolja: osvetljenost, hrup, temperatura, urejenost učnih pripomočkov in opremljenost prostora za učenje
- **družbeni ali socialni**: ti izvirajo iz ožjega in širšega učenčevega družbenega okolja: družina, šola, širše družbeno okolje,...

Med notranjimi in zunanjimi dejavniki uspešnega učenja ne moremo vedno potegniti neke ostre meje, saj se med seboj tesno prepletajo. Za učno uspešnost je torej pomembno efektivno okolje, tisto, ki na posameznika vpliva, prirojene dispozicije, posameznikov razvoj in izkušnje.

3. Splošne okoliščine, ki vplivajo na uspešnost / učinkovitost UČENJA

Na učinkovitost učenja vplivajo:

- telesno počutje otroka,
- otrokove umske sposobnosti,
- otrokovo duševno počutje in zdravje,
- delovni pogoji, v katerih se otrok uči,
- motivacija,

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

- kako se uči: metode učenja, učne tehnike in delovne navade,
- naše ravnanje z otrokom,
- čas za učenje.

Vsak od nas je enkrat in nikogar na svetu ni, ki bi nam bil povsem enak in vsak je nadarjen za nekaj- eden za jezike, drugi za matematiko, tretji za umetnosti, četrti pa spreten telovadec. Vsi smo dragoceni po svoje in skupaj sposobni doseči prav vse.

Toda delovne vneme in discipline pa nam ne more vsiliti nihče. To ni nekaj, kar lahko dobimo od zunaj. Veselje do dela je treba poiskati v svoji notranjosti. Predvsem pa je pomembno, da si otrok ustvari svoj življenjski cilj, ki mu ne sme biti vsiljen s strani staršev. Izbrati si mora poklic, ki bi ga rad dosegel in nato vztrajati na poti k temu cilju. In edina pot je znanje. Ko bo spoznal, da je ta pot zanima in da lahko ubere tudi bližnjico, lahko s tem postane zanj učenje raziskovanje in hkrati tudi prava pustolovščina. Pri doseganju tega cilja, imajo starši ter učitelji, ki bi morali imeti to sposobnost, da vidijo stiske in težave učencev, vodilno vlogo.

4. Motivacija za učenje in učni uspeh

Vsako znanje je izziv- kot vsak privlačna, lepa in veličastna gora. Nobene stvari se ne smemo lotevati z veliko žlico in tako je tudi pri učenju. Zato je bolje, da delamo sproti. Vsa naša prizadevanja, želje in cilji, so odraz tega, kako motivirani smo zato, da jih dosežemo.

Motivacija nam pomaga racionalno izrabiti čas in sredstva za izobraževanje, v učenje vložiti potrebno energijo in napore. Če je človek motiviran, se je pripravljen učiti v najrazličnejših situacijah, včasih tudi v izrazito neugodnih razmerah.

Mnogim šolskim neuspehom pa na žalost botruje pomanjkanje motivacije. V učno motivacijo štejemo vse, kar daje pobude za učenje, ga usmerja in mu določa intenzivnost in trajanje.

Učna motivacija je produkt medsebojnega delovanja razmeroma trajnih osebnostnih potez učenca samega in značilnosti učne motivacije.

Kot za vsako aktivnost je tudi za učenje potrebna določena stopnja vzburjenosti, napetosti ali budnosti v organizmu. Ta naj ne bi bila niti prenizka niti previsoka. Tu še ne moremo govoriti o motivacijskem sredstvu, ampak o splošnem pogoju, da do učenja sploh pride.

Ob vprašanju, kaj učence k učenju najbolj spodbuja, sva prišli do naslednjih ugotovitev:

- strah pred kaznijo ali zahteva staršev,
- želja, da bi se dobro pripravili za življenje in poklic,

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

- želja po znanju, zanimanje za snov,
- veselje ob doseženih uspehih,
- težnja, da bi se z dobrimi ocenami uveljavil pred drugimi,
- tekmovanje s sošolci.

Pomembno je torej otroku-učencu dati vedeti, da prav gotovo ni edini šolar na svetu, ki ima težave s šolo. Na žalost se še vedno dogaja, da ker v šoli ni uspeha, se začnejo s tem še križi in težave doma. Tako učenci ob grajah v šoli in doma izgubijo zaupanje vase.

Zato je potrebno ta sklenjen krog presekati in se sprijazniti z dejstvom, da se nekateri predmeti zdijo učencem bolj zanimivi, drugi pa ne. Nismo vsi za vse. Otrok tako potrebuje ob sebi starše in učitelje, saj so prav ti njegovi usmerjevalci in prav je tako, da ve, da ga starši in učitelji podpirajo ter mu stojijo ob strani tako ob uspehih, kot neuspehih.

Dušica Kunaver tako navaja naslednje prijeme, ki bi se jih naj učenci držali:

- Najprej se mora vsak učenec sprijazniti z dejstvom, da se mu nekateri predmeti zdijo zanimivi drugi ne.
- Čas učenja si mora učenec zbrati sam. Seveda se o tem dogovori s svojimi starši, dogovora pa se mora držati in ostati mož beseda.
- Na delovno mizo bi si naj postavil uro. Naučiti se mora čim več v krajšem času, zato da mu bo ostal čas za igre s sovrstniki, čas za učenčeve interese in druge aktivnosti.
- Učenec mora vzeti vsako delo z vesele plati. Vsaka domača naloga je uganka, telovadka za možgane. Bolj ko jih bo napenjal, bolj bodo prožni.
- Pomembno je, da ne mečejo puške v koruzo.
- Potrebno se je zavedati, da je v življenju vsakogar veliko zmag in veliko porazov ter je oboje treba znati prenesti.
- Pomembno je, da zna učenec vstati, ko se spotakne, in korakati naprej! Vsak dan bo postal večji, vsak dan močnejši, vsak dan več ve, vsak dan bo prihajal do novih spoznanj.

4. 1. Dejavniki motivacije:

Poznamo **notranje** in **zunanje motivacijske dejavnike**.

a) Notranji motivacijski dejavniki: Pri notranji motivaciji je cilj delovanja v dejavnosti sami, vir podkrepitve pa je v nas. Notranja motivacija se nanaša na učenje iz lastnega razloga, iz vedoželjnosti. Povezana pa je tudi z interesi. Kot kazalec notranje motivacije je močna zatopljenost v dejavnost, ko izgubimo občutek za čas in dogajanje okoli sebe. Znak notranje motivacije je tudi nadaljnje ukvarjanje z dejavnostjo, ki smo se je naučili v šoli (Pečjak, Gradišar, 2002,25).

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

Če želimo povečati notranjo motivacijo, je nujno, da učitelj ustvari okolje, v katerem bodo imeli vsi učenci možnost odkriti, da njihov trud, vložen v učenje, omogoča doseganje občutka uspešnosti. Količina časa in truda, ki jo morajo učenci vložiti, če želijo doseči uspeh je od učenca do učenca različna, potrebujejo pa vsi pravi pristop za dosežen uspeh.

b) Zunanji motivacijski dejavniki: so stvari, osebe, dogajanja in pojavi v okolju, katerim se poskuša posameznik približati ali se jim umakniti. Takšna dejavnika sta pohvala in graja.

Pohvala je na splošno bolj učinkovita kakor graja. V nekaterih primerih tudi graja spodbuja uspeh. Za grajo so dovzetni samo zelo inteligentni posamezniki in ljudje, ki so dobro prilagojeni okolju. Vendar graja zmanjšuje učni uspeh pri nadpovprečnih učencih, pri učencih, ki živijo v neurejenih domačih razmerah, posebno pa pri čustveno motenih ljudeh. Zaradi graje lahko učenec celo izgubi veselje do učenja.

4. 2. Vrste motivacije:

Motivacija je lahko *posredna* ali *neposredna*.

a) Posredna motivacija: o **posredni motivaciji** govorimo tedaj, kadar se učenec uči zaradi zunanjih ciljev, na primer za dobro oceno, za nagrado, ki jo obljublajo starši, za napredovanje v službi, zaradi strahu pred kaznijo ali drugimi neprijetnimi posledicami, za višji dohodek, za socialni ugled itd.

b) Neposredna motivacija: o **neposredni motivaciji** pa govorimo takrat, kadar se učenec zanima za učno gradivo. Ta motivacija se ne oklepa zunanjih ciljev, kot so razne nagrade, dobre ocene, uveljavljanje pred sošolci itd. Neposredna motivacija je navadno bolj učinkovita in trajna.

Pomanjkanje zanimanja pri določenih predmetih je torej posledica neznanja. Začetni napor privede do ustreznega znanja, in z znanjem se rodi zanimanje. Učenec se mora zares poglobiti v učno snov, misliti o problemih, razpravljati o njih in, če je le mogoče, znanje v praksi uporabljati.

Učni uspehi povečajo zavzetost za učenje, neuspehi pa jo zmanjšujejo. Delo, ki ne gre od rok, je vedno dolgočasno, utrudljivo in se nam upira. Neuspehi v šoli pogosto povzročajo hud odpor do učnih predmetov.

Močna spodbuda pri učenju je poznavanje rezultatov. Učenec se mora seznanjati z rezultati učenja.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

4. 3. Učni uspeh:

Na učni uspeh lahko zelo vpliva tudi tekmovanje. Razlikujemo **tri vrste tekmovanj**:

- **tekmovanje s samim seboj**,
- **tekmovanje med posamezniki**
- **tekmovanje med skupinami.**

Čeprav se tekmovanje s samim seboj po učinku ne more primerjati s tekmovanjem med posamezniki ali skupinami, je njegova prednost v tem, da si ga lahko vsakdo sam priredi.

Tekmovanje je zelo pomemben motivacijski dejavnik učenja, vendar je lahko dvorezen nož, ker lahko poslabša odnose v šolskem kolektivu.

Če določena snov ni najbolj zanimiva, mora tako učitelj kot tudi starši poskrbeti za spodbude. Sestaviti si je potrebno sistem nagrajevanja in ga povezati s cilji, ki jih hočemo doseči. Učenje na pamet ne daje največjega zadovoljstva. Ko smo dosegli prvi cilj, ko smo osvojili del informacij, se nagradimo. Lahko si kupimo CD, si ogledamo film itd.. Za manjše uspehe pa tudi skromnejše nagrade. Dela, ki jih radi opravljamo, a le redko, imajo visoko motivacijsko vrednost.

Motivacija, ali pomanjkanje le-te, je ključnega pomena za učenje. Motivacija ni kakšno pretirano odkritje, se pa kot cilj rada izmuzne, ko jo poskušamo doseči, in marsikomu ostaja skrivnost.

Kot pravijo uspeh ni toliko odvisen od moči vetra, kot od tega, kako nastavimo jadra.

5. Učne navade

Učne navade so vse dejavnosti, ki olajšajo učenje. Učenje mora potekati gladko in racionalno, da vodi k trajnejšemu znanju. Dobro razvite delovne navade omogočajo **uspešno učenje brez odvečnega napora**.

Raziskave kažejo, da so učne navade slovenskih šolarjev izjemno slabe. Večina se jih uči tik pred preverjanjem znanja, nekateri se ne učijo niti pol ure na dan, polovica jih piše naloge doma druga polovica pa v šoli. So pa tudi učenci, ki se učijo zelo veliko. Nekateri za svoj neuspeh ne najdejo rešitve in raje izostanejo od pouka. Pomemben razlog za tako stanje je neprimeren način učenja doma. Večina učencev se uči tako, da snov prebere in jo nekajkrat s svojimi besedami ponovi. Pri takem učenju so učenci preveč pasivni. Tako učenje je nenaravno in ima dve slabosti:

- **pasivno učenje** je zelo dolgočasno, zato človek kmalu začuti odpor do takega načina dela,

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

- je **zelo neučinkovito**, saj je bolj usmerjeno na učenje na pamet kot na razumevanje dejstev.

Pri učnih navadah je pomembna motivacija, aktivnejše, prijetnejše, zanimivejše oblike učenja.

Učence naj bi seznanili o najprimernejšem načinu učenja učitelji, odgovornost učencev pa je, da le-te uporabljajo.

CILJI:

Potrebno je ločevati med kratkoročnimi in dolgoročnimi cilji. Res pa je, da pot do dolgoročnih ciljev vodi le preko kratkoročnih nalog. Za zbranost pri delu je dovolj že to, da se dela učenec loti z zavestnim ciljem. Pomembno pri tem je:

SMOTRNA UREDITEV PROSTORA:

Kraj učenja je zelo pomemben za učenje, potreben pa je tudi mir. V vsakem stanovanju je treba najti miren kotiček, ki bo samo tvoj, učenec. Učenec si naj prostor uredi po svojem okusu - privlačno, prijazno, prijetno - tako, da mu bo všeč. Okrasi ga naj z risbami, ki jih je sam narisal, opremi s posterji ali izrezki iz revij, ki jih je sam izbral. Naj pa ne pozabi na preglednice, skice, tabele, formule, ki jih vsak dan potrebuje in je prav, da jih ima vedno pri roki. Prostor, kjer se učenec uči naj bo svetel, priporočljiv je izbor hladnih pastelnih barv, ki pomirja in omogoča zbranost. (pastelno modra barva) Pomembno vlogo pri tem pa imajo tudi starši. Ti naj otroku kupijo slovarje, enciklopedije, leksikone, priročnike- vire znanja, da bo otrok z njimi širil svoje obzorje in postal čimbolj izobražen. Ne smemo pa pozabiti tudi na zračenje prostora.

Kar pa je najbolj pomembno je, da mora prostor, v katerem se otrok uči, imeti dovolj dnevne svetlobe in ponoči pravilno osvetlitev. Če je le mogoče, naj ima otrok možnost med učenjem pogledati v nebo ali zelenje, saj le-ta spočijeta utrujeno oko. Najbolj primeren položaj za učenje je sedeči, na udobnem stolu, toda ne preveč mehkem. Najboljši so anatomske stoli, pri katerih lahko nastavljamo višino in naklon.

Svetloba v prostoru je zelo pomembna za študenta, saj vpliva na hitrost branja in na fiziološke ter psihološke funkcije organizma. Premočna svetloba zmanjšuje učni učinek, ker utruja oči in povzroča zaslepljenost. Še bolj pa škoduje prešibka svetloba, ki kvari oči in povzroča glavobol. Znižuje pa tudi budnost, ki je za učinkovito učenje potrebna.

Visoka temperatura v prostoru bolj škoduje kot prenizka, obe pa sta neprimerni. Mraz deluje dražeče, toplota pa povzroča mlahavost, lenobnost in zaspanost. Priporočljiva

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

je sobna temperatura od 18-24 stopinj, odvisno je seveda od vsakega posameznika posebej.

✚ ČAS za UČENJE:

Skupaj s starši bi se naj vsak posameznik dogovoril, kdaj bi bil zanj najprimernejši čas za učenje. Ta je odvisen od dne do dne, od letnega časa, od urnika, od dneva v tednu, različnih obveznosti, od prostega časa učenčevih vrstnikov in prijateljev ter od posameznikovega bioritma. Resnica je, da ima vsak svoj lastni življenjski ritem, ki ga najbolje pozna le sam. Nekateri ljudje se lažje učijo zjutraj, nekateri zvečer, nekateri lažje s praznim želodcem, drugi s polnim, to so pač stvari, ki jih mora vsak sam vedeti o sebi. Zato je pomembno prisluhniti svoji naravi in delati zmeraj skladno z njo.

Vsak zase ve koliko časa največ zdrži pri knjigi. Poskušati pa moramo ta čas počasi podaljševati. Tudi to je neke vrste trening, prav tako kot pri športu. Če atlet hoče napredovati, mora teči vsak dan in vsak dan malce hitreje in dalj kot včeraj.

Učenci se morajo naučiti svoj čas načrtovati. Vsako delo ima svoj odmerjeni čas. Najslabše je prazno sedenje pri knjigah. Po znanem navodilu, da se mora človek učiti, ko je spočiti, so najprimernejše jutranje ure, denimo med sedmo in deseto. Najbolj odsvetujejo učenje po kosilu. Ker tedaj učenec postane len in zaspan, misli pa so toge in razpršene.

Mnogi ljudje se učijo pozno zvečer in ponoči, ko so pravzaprav najbolj utrujeni. Ponoči je v učnem prostoru mir, zato so učenci bolj zbrani, vendar se učijo tisti, ki so vajeni bedeti in tisti v časovni stiski.

Najslabši učinek učenja dosežemo v ponedeljek, najboljšega pa sredi tedna. Hladna polovica leta je primernejša kot topla, spomladanski dnevi pa učenca vznemirjajo in ga vlečejo v naravo.

Sicer pa pri motiviranih učencih ni ovira, da se učijo v hrupu, ob neprimerni delovni mizi in v mrazu.

✚ SVINČNIK:

Najboljši pripomoček za koncentracijo pri učenju je svinčnik. Kadar se učimo, je pomembno, da si delamo izpiske, miselne vzorce, tabele, preglednice in misli tako ne morejo splavati nikamor drugam!

✚ UREJENA DELOVNA MIZA:

Da bo koncentracija boljša, si mora vsak učenec urediti delovno mizo tako, da ne bo imel okrog sebe razstavljenih stvari, ki privlačijo njegovo pozornost. Najbolj nesmiselno od vsega je učenje brez konca in kraja. Na delovno mesto je dobro postaviti uro in se naučiti loviti minute, saj je vsaka dragocena.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

Delovna miza tudi ne sme biti polna zvezkov in knjig. Ko vidimo veliko goro učenja pred seboj, se prav gotovo ne počutimo dobro. Zato si je pomembno pospraviti delovno mizo! Na prazno mizo nato po kupčkih zložimo knjige in zvezke za tiste predmete, ki jih po urniku potrebujemo naslednji dan. Premešati je potrebno kupčke tako, da se pisne naloge in učenje menjavajo: pisna naloga iz matematike, nato učenje biologije ipd. Vrstni red naj bo na primer naslednji: slovenščina (domača naloga), biologija (učenje), matematika (domača naloga), zgodovina (učenje), angleščina (naloga).

✚ VESELJE do UČENJA:

Delovno vnemo in veselje do učenja ne moremo vsiliti nikomur. Vsak v svoji notranjosti mora najti tisto, kar ga bo prepričalo, da je znanje nekaj koristnega, nekaj, česar mu nihče ne more vzeti, predvsem nekaj, kar je njegovo. Vsak sam odloča o svojem znanju, o času, katerega vложи v učenje in o svoji dolžnosti do učenja. Le kako nam bi bilo, če bi nam vedno kdo govoril, kaj moramo narediti.

✚ POČITEK:

Počitek je seveda najpomembnejši del dela. Ko pretečeš tri kilometre, počivaš tako, da sedeš v travo in obsediš. Če pa tri ure sediš pri knjigi, si spočiješ tako, da vstaneš in trikrat tečeš okoli hiše.

Počitek torej ni počitek, ampak sprememba.

6. Učni stili

Vsak se lahko nauči učiti se, tudi na zabaven način, če spozna sebe in metode učenja, ki mu ustrezajo. Lažje se je učiti, če vključimo več čutil, če torej učne poti v spomin vodijo prek gledanja, poslušanja, tipanja, okušanja in vonjanja.

Učni stili se delijo na različne tipe: **vidni tip**, **slušni** in **telesno-gibalni tip**.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

❖ VIDNI ali VIZUALNI tip:

Slog učenja:	Učenec se uči s pomočjo vida, z gledanjem demonstracij.
Branje:	Rad ima opise, včasih prekine branje in strmi v zrak, pri čemer vidi imaginarne podobe. Intenzivna koncentracija. Besede spozna po podobi črk, zanese se na obliko besed.
Rokopis:	Dober, zlasti, če je oseba mlada. Razmaki in velikost črk so v redu; pomembna je pojavna oblika in zunanji izgled.
Spomin:	Zapomni si obraze, pozabi imena; zapisuje si stvari, dela si beležke.
Predstave:	Ima žive predstave; misli v slikah, vizualizira do podrobnosti.
Odvračanje pozornosti:	Na splošno komaj zazna moteče šume; zmoti ga viden nered ali gibanje.
Reševanje problemov:	Preudaren, vnaprej načrtuje; organizira misli tako, da jih zapiše; dela sezname problemov.
Neaktivnost:	Strmi predse; riše močilje, najde nekaj za opazovanje.
Novе situacije:	Gleda naokrog, opazuje strukture.
Čustvenost:	Nekako zadržan, razpre oči, ko je jezen; zlahka joka, ves žari, ko je srečen; izraz njegovega obraza je dobro ogledalo njegovih čustev.
Komuniciranje:	Miren, ne govori dalj časa, postane nestrpen, če je treba dalj časa poslušati; sitno vnaša sogovornikovo govorjenje posamezne besede; opisuje brez olepšav, uporablja besede kot so: videti, gledati, itd.
Videz:	Negovan, skrajno natančen, ljubi red: občasno se odloči, da ne bo spreminjal svojega videza.
Umetnost:	Glasba mu ne ugaja preveč, daje prednost upodabljalni umetnosti, nima rad govornega opisovanja umetnosti, vizualni dražljaji pa lahko naredijo nanj globok vtis; gleda bolj na podrobnosti, kot pa na celotno umetnino.

❖ **SLUŠNI** ali **AUDITIVNI** tip:

- Slog učenja:** Uči se z verbalnimi napotki, ki mu jih dajejo drugi, ali si jih daje sam.
- Branje:** Ljubi dialoge, gledališke igre, izogiba se dolgih opisov, ne zaznava ilustracij, velikokrat premika ustnice ali v sebi izgovarja, kar bere. Pogosto izbere fonetični pristop; besede dojema po zvenu, ki ga imajo, ko jih slišimo.
- Rokopis:** V začetku ima več težav, nagnjen je k temu, da zlahka piše, pri tem taktizira.
- Spomin:** Zapomni si imena, pozabi obraze, zapomni si stvari z avditivnim ponavljanjem.
- Predstave:** V mislih govori, misli v šumih in glasovih. Podrobnosti so zanj manj pomembne.
- Odvračanje pozornosti:** Šumi zlahka odvrnejo njegovo pozornost.
- Reševanje problemov:** Probleme izgovarja, rešitve išče verbalno; pri reševanju govori sam s seboj.
- Neaktivnost:** Brunda si pesmice, govori sam s seboj ali z drugimi.
- Nove situacije:** Govori o tem, o »Za in Proti« in o tem, kaj je treba storiti.
- Čustvenost:** Kriči, ko se veseli ali ko je jezen, se verbalno podžiga, vendar se hitro ohladi; svoja čustva izraža verbalno, tudi s spreminjanjem kadence, jakosti glasu in višine tona.
- Komuniciranje:** Ljubi poslušanje, vendar ne more dočakati, da lahko začne sam govoriti; njegovi opisi so dolgi in se pogosto ponavljajo; rad posluša govoriti sam sebe in druge; uporablja besede, kot: poslušati, slišati, itd.
- Videz:** Skladnost pri obleki ni tako pomembna, zna obrazložiti svoj izbor oblačil.
- Umetnost:** Najraje ima glasbo, manj mu je všeč upodablajoča umetnost, je pa hitro v stanju, govoriti o njej; izpusti pomembne podrobnosti, toda razume delo kot celoto; lahko razvije govorne povezave za vse umetniške oblike.

❖ **TELESNO-GIBALNI** ali **KINESTETIČNI** tip:

- Slog učenja:** Uči se tako, da nekaj naredi, pri tem je neposredno udeležen.
- Branje:** Najraje ima zgodbe, v katerih pride hitro do dejanj; pri branju se premika, ni strasten bralec.
- Rokopis:** V začetku dober, se poslabša, ko se prostor zoži; pogosto je šibak v pravopisu, besedo napiše, da bi »čutil« ali je pravilno napisana.
- Spomin:** Najbolje si zapomni nekaj, kar je bilo storjeno in ne, če je to videl ali slišal.
- Predstave:** Predstave niso tako pomembne kot slike, ki so povezane z gibanjem.
- Odvračanje pozornosti:** Ni pozoren pri vizualni ali avditivni predstavitvi; zato se zdi, da je lahko odvrniti njegovo pozornost.
- Reševanje problemov:** Problemov se loti fizično; je impulziven; pogosto se odloči za rešitve, ki terjajo večjo aktivnost.
- Neaktivnost:** Premika okončine, najde razlog za gibanje, gestikulira.
- Nove situacije:** Stvari preizkusi; dotika se jih, jih otipa, uporabi.
- Čustvenost:** Skače od veselja; objema, trga in vleče, ko je srečen; ropota, skače in udarja, ko je jezen, odkoraka proč; njegova čustva je lahko razbrati iz izraza njegovega telesa.
- Komuniciranje:** Pri govorjenju rad gestikulira; ne posluša natančno; telesno stoji zelo blizu sogovornika, ko govori ali ko posluša; hitro izgubi zanimanje za izčrpna govorna dogajanja; uporablja besede, kot so: dobiti, vzeti, itd.
- Videz:** Negovan, postane pa kmalu pomečkan zaradi opisanih aktivnosti.
- Umetnost:** Glasba mu ugaja skozi telesno gibanje; najraje ima skulpture, dotika se kipov in slik; na razstavah se ustavlja samo pred deli, ki jih je moč telesno doživljati; vsako vrsto umetnosti le zelo malo komentira.

7. Učne tehnike

Učne tehnike so sestavljene iz vseh tistih spretnosti, ki jih izvajamo pri uporabi pomožnih sredstev za učenje (risanje, pisanje, zapisovanje po razlagi, učbeniki, preglednice,...) in pri sestavnih delih učnega procesa.

Danes se pri nas največkrat govori o miselnih vzorcih, to je zelo kvaliteten način učenja, vendar vsem ne ustreza. Manj poznani so še drugi načini učenja kot so npr.: diskusija v skupini, vizualizacija, risanje, tabele itd. Takšni načini učenja imajo naslednje učinke:

- **dvig samozavesti, zmanjšanje strahu pred šolo,**
- **uporaba aktivnejših načinov učenja,**
- **več učenja, manj odpora do učenja,**
- **boljše ocene v šoli.**

Pojmujemo jih tudi kot uspešne načine učenja.

7.1. Miselni vzorci:

Miselni vzorec je čudovit učni pripomoček, ki si ga izdelava vsak učenec sam, vsak dan sproti, za vsako snov drugačnega. Pri tem uporablja svojo domišljijo, ustvarjalnost, samostojnost, domiselnost. S tem učenje postane mnogo zanimivejše in ustvarjalnejše.

Miselni vzorec ima predvsem eno veliko prednost - ponazarja naravno funkcijo naših možganov, logično, naravno pot, po kateri naši možgani opravljajo svoje delo.

7.1.1. CILJ miselnih vzorcev je:

- **porabiti manj časa za učenje,**
- **narediti učenje učinkovitejše,**
- **uriti možgane,** da bodo sposobni stvarnega, logičnega mišljenja, ločevanja bistvenega od nebistvenega, zapisovanja kratkih povzetkov, povezovanja pojmov, registriranja nekega znanja v logični, enostavni in pregledni obliki.

Učenec bi naj učno snov sprejemal z očmi, ušesi, roko, svinčnikom in barvico ter jo oblikuje v miselni vzorec s svojo lastno domišljijo in iznajdljivostjo. Najboljšega miselnega vzorca ni, najboljši je tisti, ki ga naredi učenec sam. Ni primerljiv z drugim miselnim vzorcem in ni uporaben za drugega posameznika, le za učenca samega, le za posameznika, ki ga naredi, in ima veljavo.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

V miselni vzorec bi učenec naj zapisoval bistvo neke snovi v čim krajši in čim preglednejši obliki. Pomaga si naj z barvicami, ki naredijo miselni vzorec še preglednejši in privlačnejši, predvsem pa lahko barve mnogokrat uskladimo z vsebino.

Ob miselnem vzorcu se učenci torej učijo ločevati bistvo od nebistvenega v neki snovi. S tem ne osiromašijo svojega besednega zaklada, ampak ga bogatijo, saj potem, ko je miselni vzorec gotov, morajo ob njem pripovedovati in urediti svoje govorne in miselne spretnosti.

Miselni vzorec ob pripovedovanju snovi ni le dejanska opora, ampak tudi pomaga premagovati tremo in graditi samozavest. Ob zagotovitvi, da se česa pomembnega sploh ne more pozabiti, saj so tu vsebovani vsi podatki, pa tudi nastopanje je bolj sproščeno, pogumno, samozavestno.

Miselni vzorci pa imajo še eno prednost. Izničili so večno tekmo med učenci, kdo je bolj ali manj sposoben, kdo hiter, kdo počasen. Vsak učenec izdelava miselni vzorec po svoje preudarku, tako kot se mu zdi najbolje.

Miselni vzorec tako ne pomaga le učiteljem, da lahko sproščeno pogledajo na tablo, ampak tudi poslušalcu, saj ima vsaka učiteljeva pomembna misel mesto v pregledni, logično povezani vsebini obravnavane snovi.

Največja svetla točka miselnih vzorcev pa je ta, da prepričajo posameznika, da je učenje nekaj prijetnega, zabavnega, večno izzivalnega, če le ob njem uporabimo svojo lastno zdravo pamet. Le začeti je treba pravočasno.

7.1.2. PREDNOSTI dela z miselnimi vzorci:

- učitelje in učence pripelje tako delo do bistva v snovi, do racionalnega učenja,
- s tehniko miselnih vzorcev so učenci bolj zainteresirani za delo,
- večja aktivnost pri delu,
- miselni vzorci so prijetna in koristna osvežitev pri pouku in doma,
- spremembe pri učenju,
- ima velik pomen, če ga naredi učenec čisto sam.

Uporaba miselnih vzorcev je pot k samostojnemu in aktivnemu miselnemu delu učencev. S pravilno uporabo se razvije tudi usposobljenost učencev za ustno izražanje.

Z miselnimi vzorci je učinkovitejše, zanimivejše in zabavnejše ne le učenje iz knjig, marveč dobro služijo tudi pri povzemanju predavanj, pripravi seminarjev ali predstavitev, pri pisanju razprav ali člankov, pri pripravi ali vodenju sestankov, pri reševanju osebnih ali medosebnih težav, pri izbiranju, odločanju in upravljanju.

7.1.3. OBLIKOVANJE miselnih vzorcev:

Moč miselnega vzorca povsem uresničimo, če postavimo v središče sliko namesto besede in kolikor je le mogoče, uporabljamo slike namesto besed. Če uporabljamo slike in besede hkrati, svojo umsko moč pomnožimo, zlasti še, če uporabljamo lastne slike. Da bi obvladali in uporabili to obsežno umsko moč, moramo misli in miselni vzorec hierarhično urediti po stopnjah in po razredih, kategorijah.

Za oblikovanje miselnega vzorca obstajajo **tri pravila**:

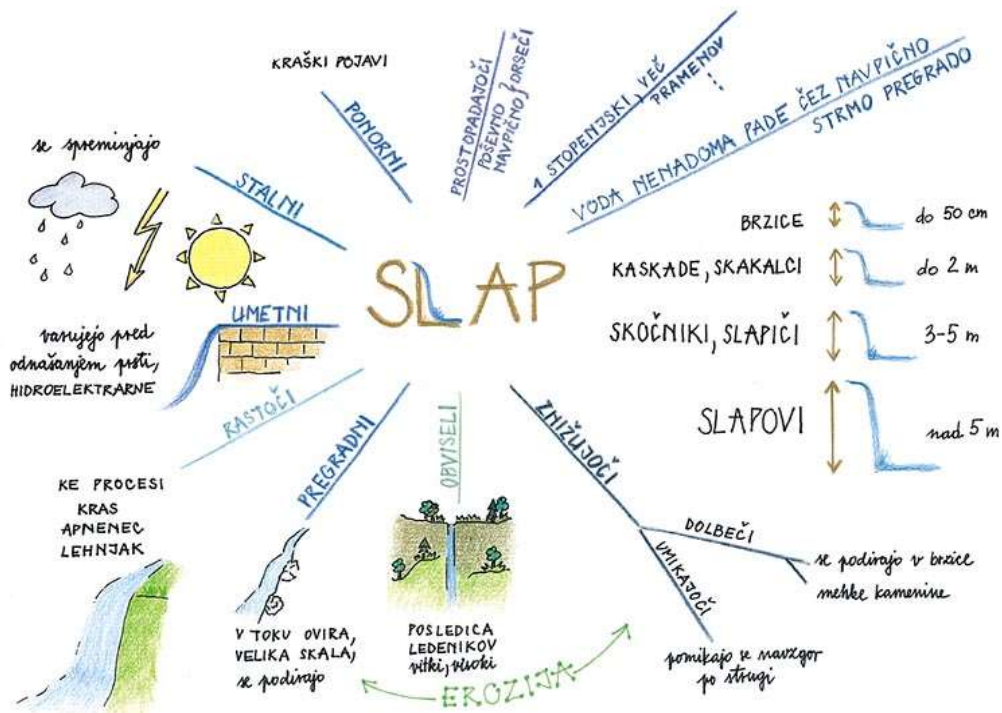
1. Pravilo »SPREJMI« pomeni, da moramo na prvi stopnji odvreči vse predsodke, ki jih imamo o svojih umskih omejitvah; natančno se držimo pravil za oblikovanje miselnega vzorca in čim bolj točno posnemajmo predlagane vzorce.

2. Pravilo »UPORABI« je druga stopnja, ko smo že osvojili osnove. Naredimo vsaj sto miselnih vzorcev, pri katerih uporabimo lasten oblikovalni slog in preizkusimo različne tipe miselnega vzorca. Miselne vzorce uporabljamo pri vseh naših zapiskih, pri izdelavi in branju.

3. Pravilo »PRILAGODI« se nanaša na nadaljnji razvoj naših sposobnosti za oblikovanje miselnega vzorca.

UPORABLJAJ POUČENJE :

- vedno začni s središčno sliko,
- uporabljaj slike po vsem miselnem vzorcu,
- za osrednjo sliko uporabljaj tri barve ali več,

- slike in besede morajo biti različne velikosti, uporabljaj vsa čutila,

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

- spreminjaj velikost črk, črt in slik,
- razporedi po prostoru,
- izberi ustrezno velikost miselnega vzorca.

POVEZUJ :

- povezuj s puščicami na veji in med njimi,
- uporablaj barve,
- uporablaj znake.

BODI JASEN:

- ključne besede tiskaj na črtah,
- dolžina črt naj bo enaka dolžini besed,
- glavne veje naj bodo povezane z osrednjo sliko,
- osrednje črte naj bodo debelejšje,
- slike naj bodo čim bolj jasne,
- papir položi vodoravno pred sabo,
- črke piši čim bolj pokonci.

7.1. 4. ZAPISOVANJE miselnih vzorcev:

Zapisovanje pomeni sprejemanje zamisli drugih ljudi, bodisi govornih, napisanih v knjigah ali drugih občilih, in njihovo urejanje v zgradbo, ki odseva prvotno misel ali nam omogoča, da to misel preoblikujemo po svojih potrebah. Zapisovanju je potrebno dodati svoje misli.

Poznamo štiri glavne naloge zapisov miselnih vzorcev:

- **POMNENJE:** Spomin je pomemben dejavnik, vendar ni edini. Pomembne so tudi razčlenitev in ustvarjalnost. Miselni vzorec je učinkovit pripomoček za pomnjenje ima prednosti, ker deluje v skladu z našimi možgani in izkorišča vse zmožnosti.
- **RAZČLENJEVANJE:** Ko si zapisujemo snov, je najpomembneje, da prepoznamo temeljno zgradbo sporočila. Izdelava miselnega vzorca omogoča, da se iz zaporednih podatkov izvleče temeljne zamisli in stopnje.
- **USTVARJALNOST:** Najboljši zapiski ne pomagajo samo, da si zapomnimo in razčlenimo podatkov, temveč delujejo kot odskočna deska za ustvarjalne misli.
- **SPOROČANJE:** Ko si zapisujemo iz knjige ali iz predavanj, morajo zapiski vsebovati vse pomembne podatke iz tega vira. Drugače povedano, miselni vzorec naj odseva razgovor med našim razumom in razumom predavatelja ali pisca. S posebnimi barvami ali simbolnimi oznakami ločimo svoj prispevek v izmenjavi misli.

7.2. Tehnika BRANJA:

Branje je glavno sredstvo učenja nasploh. Otroka moramo seveda najprej navdušiti nad le-tem in sicer tako, da delujemo z vzgledom, beremo v dvoje in prediskutiramo prebrano, otroku poskusimo najti interesno področje ter mu ponudimo branje s tako vsebino, ki bo zainteresirala.

Nadvse pomembno je, da ločimo več vrst branja in da jih vsak posameznik zavestno uporabi v različnih fazah učenja.

Že takoj, ob začetku učenja mora učenec vedeti, kako se bo lotil dela: najprej mora snov na hitro prebrati, to je **prvo branje**, katerega namen je spoznati učno snov. **Drugo branje** je počasno in natančno, saj bi naj vsak posameznik hkrati pisal zapiske in ustvarjal miselni vzorec. **Tretje branje** pa je bežen pregled zapiskov.

a) **Prvo branje**: to branje je hitro, tiho in bežno, v naglici hitenja z očmi od stavka do stavka. Zanj je značilno preskakovanje, saj tu želi učenec le spoznati, kaj se mora naučiti. To branje omogoča pregled čez celo snov, ki jo mora učenec znati. Gre za spretnost, ki se je mora vsak posameznik naučiti, če hoče uspešno nadaljevati svoje šolanje. Naučiti se mora z očmi česati učno snov in jo na tak način sprejeti kot celoto. Ta prvi, celosten vtis je nadvse pomemben uvod v delo. Pomembno je, da v tem začetnem delu učenec zajame celo poglavje, celo snov, ki se jo mora naučiti. Kot pravi Stevanovič: *»Najboljša vaja v smiselnem branju je tiho branje. Zahtevajmo od učencev, da nam bodo povedali, kaj so prebrali. Tako jih bomo navajali na tisto, kar berejo in ugotovili bomo, ali so razumeli, kar so tiho prebrali.«*

b) **Drugo branje**: to branje je počasno, natančno, učne snovi učenec več naj ne jemlje kot celoto, ampak si jo mora razdeli na posamezne sestavne dele, na poglavja, miselne sklope, odstavke.

Sedaj mora učenec že vse razumeti, izločiti bistvo in ga zapisati. Vedno pa naj ima v rokah svinčnik, saj bi naj zapisoval pomembnejše podatke, najbolje tako, da vse ključne besede, pomembna dejstva, logično poveže med seboj in jih postavi vsakega na svoje mesto. To pa najbolje naredi v obliki miselnega vzorca.

Drugo branje je torej druga faza učenja, ki je enaka drugi fazi vsakega dela. Čevljar, ki si je v prvi fazi dela zamislil obliko čevlja, ki ga namerava narediti, in preizkusil kvaliteto usnja, bo v drugi fazi natančno preveril nogo, umeril kraj itd. Tako je tudi pri tem branju kot pri vsakem drugem delu najprej hiter ogled vsebine, nato pa natančno spoznavanje posameznih delov.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

c) Tretje branje: pri tretjem branju učenec bežno pregleda svoje zapiske in miselne vzorce, kar v glavi počasi ustvari določen pregled čez učno snov in postavlja dejstva na pravo mesto. Znanje, ki v glavi ni pravilno razporejeno, je namreč povsem neuporabno, predvsem pa kratkotrajno. Učno snov mora učenec nato obnoviti, zato da se nauči svoje misli oblikovati v stavke in da samega sebe sliši, ali se pravilno izraža.

Po tretjem branju, po pregledu svojih beležk, lahko učenec delo odloži in ga zamenja z drugim. Iste snovi mu tisti dan ni treba več ponavljati, saj je še ni pozabil. Pomnjenje in pozabljanje sta zaporedna procesa, med katerima je časovni presledek. Zato naj učenec ne lovi zajca, dokler ni ušel, saj bi bila to izguba energije.

Čeprav ob učenju uporabljamo besedo »branje«, se vendar branje od branja tako razlikuje, da ga komaj moremo imenovati z isto besedo.

Pri prvem branju torej učenec sprejema učno snov, v drugem branju jo »skladišči« v svoj spomin, tretje branje pa že pomeni uporabo tega znanja.

7. 3. Delo z UČBENIKOM:

Učenje iz učbenika predstavlja enega večjih problemov, pri učencih. Le- temu dajejo učitelji velik poudarek predvsem zato, ker kar 80% strokovnih informacij prejemamo iz pisanih virov, torej tudi učbenikov.

Kot v življenju, je treba k učenju pristopati po kar se da naravni poti. Učenec si mora stvari najprej pogledati od daleč, šele nato od blizu. Najprej si je potrebno svoje delo ogledati od daleč, ga zajeti v celoti, nato pa prodirati k podrobnostim.

Celotne snovi se naj ne bi lotevali naenkrat, pač pa bi jo najprej razkosali na manjše, smiselne enote. Učenja se seveda nikdar naj ne bi lotili brez predpriprave, ki jo svetuje Dušica Kunaver.

1. OGLEJ si UČBENIK že na začetku šolskega leta:

Najprej bi naj vsak učenec prebral naslov, ta določa vsebino učbenika, nato pa bi si naj prebral ime avtorja in založbe ter letnico izdaje učbenika. Nato pa naj začne listati po učbeniku, saj je pomembno, da se z učbenikom seznanijo. Ogledal bi si naj naslove in podnaslove kdaj je besedilo v poudarjenem ali poševnem tisku, v okvirju ali pod črto.

Tako si učenec že ob začetku šolskega leta ogleda, kaj se bo učil. Osnovno pravilo učenja vsakega posameznika je: **Vsaka stvar na svoje mesto!** Če ima učenec v glavi nered, še toliko truda z učenjem ne pomaga nič. V skladišču je vsega preveč, kjer je zmešnjava, ničesar učenec ne more najti. Kaj torej pomaga trpati podatke v

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

glavo, če ti podatki nimajo svojega natančno določenega mesta? Ne tisoče drevesen gozd je potrebno videti.

S tem, ko si učenec ogleda vse učbenike, njihovo zunanjo obliko in notranjo vsebino, se seznanja s svojim delom v novem šolskem letu in se tako najbolje pripravi nanj.

2. Pri učenju bodi vedno USTVARJALEC:

Nesmiselno sedenje pri knjigi naj učenec nadomesti raje z aktivnim učenjem, ki naj bo hitro, učinkovito, ki bo mu urilo spomin, in umske sposobnosti in še nekaj; od učenja bo ostalo dovolj časa za šport in druge dejavnosti, ki ga veselijo.

Poznamo več stopenj aktivnega učenja:

A) Branje (poslušanje) z namenom iskanja idej, podatkov ali osnutka.

B) Podčrtovanje pomembnih dejstev v učbeniku je ločevanje bistvenega od nebistvenega in poudarjanje tistih mest, na katera bo učenec oprl svoje novo znanje.

C) Zapisovanje pomembnih dejstev ali opornih točk, predvsem pa **oblikovanje miselnega vzorca** zahteva mnogo večjo aktivnost kot podčrtavanje bistvenih podatkov. Ob zapisovanju najpomembnejših dejstev učenec samostojno družijo podobne informacije v smiselne celote (avtobus, vlak, ladja – prevozno sredstvo). Učenec pa se mora tudi prepričati, ali besede razume, če ne je najbolje, da pogleda v priročnik.

Č) Samostojni pregled učne snovi v obliki miselnega vzorca ali neke preglednice je zelo visoka stopnja aktivnega učenja. Učno snov je treba porazdeliti na smiselne enote in jih povezati med seboj v logično celoto.

D) Samostojna uporaba znanja, dodajanje lastnih stališč, kritična opredelitev do stališč drugih, sposobnost diskusije na neko temo je vsekakor končni cilj učenčevega učenja. Uči se vendar zato, da bi nekaj znal in kasneje to znanje znal tudi uporabiti. Če je mogoče bi naj učenec komu razložil snov, če ne pa naj govori kar sam sebi.

»Teško do znanja, a lahko z njim« - uči stara modrost.

7.3.1. Slabe učne navade učencev pri delu z učbenikom:

Problemi učencev pri učenju iz tiskanih virov oz. **učenju iz učbenika so naslednji:**

✚ med branjem strokovnega gradiva preskočijo grafikone, skice, tabele, slike, zemljevide,

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

- ✚ manj znanih pojmov ne iščejo v slovarju, leksikonu, enciklopediji (niso navajeni na razlago tujih besed),
- ✚ med učenjem ne podčrtujejo pomembnih misli in pojmov,
- ✚ ne pregledajo najprej naslovov, kazala, opomb, spremne besede, ko se učijo iz učbenika,
- ✚ ne delajo si zapiskov oz. miselnih vzorcev oz. izpisujejo ključnih besed,
- ✚ učijo se, ko čutijo za to primerno razpoloženje (škoda, da nekateri to malokdaj začutijo),
- ✚ podobne predmete (zgodovino, zemljepis, biologijo) se učijo zaporedoma,
- ✚ učno gradivo ponavljajo tako, da ga ponovno preberejo, celo trikrat, štirikrat (učenje na pamet brez temeljitega razumevanja, učenje podrobnosti,...),
- ✚ berejo glasno,
- ✚ učijo se le pred spraševanjem in kontrolnimi nalogami,
- ✚ med učenjem premišlujejo mnogo o svojih problemih (predvsem 7., 8. in 9. razred),
- ✚ zaradi pretiranega učenja slabo spijo, so preutrujeni in siti šole (nimajo racionalnih metod učenja – manj truda v krajšem času).

8. Umetnost učenja

V šolanju še vsak učenec slej ko prej spopade z učnimi težavami. Kako se učiti, če te snov ne zanima, če ti misli uhajajo drugam. Dolgo časa učenec potrebuje, da sem pride do tega, da mora verjeti sebi bolj kot knjigi ali profesorju. Da učenje na pamet sploh ni učenje, tudi zato ker vse takoj pozabimo. Edino kar mora vedeti vsak posameznik so ključne informacije, ki jih po tem kombinira vsak po svoje. Na podlagi ključnih informacij oblikuje svoje stališče, v diskusijah in z zbiranjem novih informacij stališča stalno oblikuje ter spreminja. Včasih je bil v rabi rek: "Odkrivaš Ameriko". To je že zdavnaj odkrito in to boljše kot kdorkoli, zmoreš ti..." Odkrivanje "Amerike" je nujni del učenja. Znanje, ki ga sami oblikujemo postane trden del našega znanja, torej tudi praktično uporabno.

Današnji čas poplave informacij zahteva, da se oprimumo učinkovitih načinov učenja. Če se ne usposobimo za učinkovito samostojno učenje postanejo cilji izobraževanja na višjih ter visokih šolah iluzija.

8. 1. Intelligence

Učno delo obrodi rezultate, če učenje poskušamo približati neformalnim oblikam. To pa predvsem pomeni upoštevanje **sedmih inteligenc**, ki so vse enako pomembne:

- ❖ **TELESNO / GIBALNA:** uporabljamo jo, ko govorimo o sposobnostih, ki se nanašajo na uporabo celega telesa ali različnih delov telesa (npr. rok) v reševanju problemov. Uporabljajo jo v vseh umetnostih in obrteh. Plesalci, atleti, igralci, instrumentalisti, kirurgi, ... Vsi kažejo določeno gibalno inteligentnost.

- ❖ **JEZIKOVNA:** je sposobnost dobrega pisanja ali ustnega izražanja. Nekateri ljudje imajo dar govora in znajo svoje misli spretno zapisati. Za jezikovno izražanje je odgovoren poseben del možganov, ki se nahaja na levi hemisferi.

- ❖ **MATEMATIČNO / LOGIČNA:** je sposobnost logičnega mišljenja, reševanja matematičnih problemov. Ta inteligenca je po naravi nejezikovna.

- ❖ **VIDNO / PROSTORSKA:** je sposobnost, da si predstavljamo, zamišljamo, vidimo z notranjim očesom. Uporabljamo jo pri risanju ali pri prostorski orientaciji. Dobri arhitekti imajo prostorsko inteligenco zelo razvito.

- ❖ **GLASBENA:** je nadarjenost za glasbo. To je sposobnost ustvarjanja glasbe, smisel za ritem. Večinoma imamo vsi dobro razvito osnovno glasbeno inteligenco, lahko pa jo še razvijemo. Znani so primeri avtističnih otrok, ki čudovito igrajo instrument, govoriti pa ne morejo. To potrjuje neodvisnost glasbene inteligence od drugih inteligenc.

- ❖ **MEDOSEBNA:** je nadarjenost za družabnost. Je sposobnost dobre komunikacije in navezovanja stikov. Mnogi ljudje imajo sposobnost. Ob njih se drugi sprostijo in zabavajo. V veliki meri se pojavlja pri učiteljih, terapevtih ...

- ❖ **AVTOREFLEKSIVNA:** inteligenca pomeni poznavanje notranjih vidikov osebnosti: ocenjevanje lastnega čustvenega življenja, to je sposobnost objektivne samoanalize. Uporabljamo jo pri načrtovanju svojih ciljev ter pri presojanju uspehov in napak.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

Zavestno bi naj uporabljali vse vrste inteligence. Tako bo učenje bolj uravnoteženo. Ustrezalo ne bo le posameznikovim sposobnostim, ampak bo omogočilo tudi posameznikovo osebnostno rast in razvoj.

Uporaba vseh vrst inteligenc spodbuja razmišljanje, zato se tako učenčevo obzorje lahko vse bolj širi. Učenčeva odlika pa bo predvsem ustvarjalnost.

8. 2. Ponavljanje naučene snovi:

Ponavljjanje in pozabljanje sta umska procesa, ki si sledita v določenem časovnem zamiku. Večkratno ponavljanje in utrjevanje snovi v času, ko še ni nastopil proces pozabljanja, je nesmiselno, brezplodno zapravljanje časa, pomeni lovljenje nečesa, kar nam še sploh še ni ušlo!

Velja pravilo, da se je treba učiti vsak dan malo in ne preveč v enem dnevu. Nadaljnje ponavljanje v naslednjih dneh je vsekakor potrebno, če hočemo neko znanje obdržati. Časovni presledki med posameznimi ponavljanji naj bodo v začetku krajši (en dan), pozneje daljši (več dni).

8. 3. Zapomnitev učne snovi:

Mnogo načinov je, a treba je vedno izbirati in najti za posamezno učno snov najprimernejši način.

Predvsem pa se moramo držati osnovnih pravil.

a) CILJ:

Tako kot pri vsakem delu, je tudi pri učenju nadvse pomembno, da si vsak učenec postavi cilj: to pesmico se moram naučiti na pamet, za to delo bom porabil danes 10 minut, jutri 5 minut, pojutrišnjem še 5 minut, potem pa bomo videli. Če si tega cilja učenec ne postavi, če nekaj bere ali posluša brez namena, da bi se to naučil, gredo informacije mimo njega.

To je tako kot približno, če hodiš po cesti in ne posvečaš nobene pozornosti hišam ob cesti. Če jih gledamo, a jih ne vidimo. Če pa bi hišo gledali z namenom, da si jo ogledamo in zapomnimo, kakšna je, bi zagotovo vedeli povedati, koliko oken ima, koliko nadstropij ima in itd.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

b) SVINČNIK V ROKI:

Učenci bi se naj vedno s svinčnikom v roki. V trenutku, ko učenec vzame v roke svinčnik, odpre pet poti v njegov spomin. Neka informacija prihaja v možgane preko roke, oči, ušes, ust in še misli. Misel je tu najpomembnejša. Učenec si pač ne bo zapisal vsega, kar je v knjigi, ampak samo najpomembnejša dejstva. To pa že pomeni nadvse pomembno intelektualno delo: ločevanje bistvenega od bistvenega. Tega pa ne more narediti brez zbranosti, brez kritičnega ocenjevanja, brez izbiranja, brez ovrednotenja, brez velike osebne zavzetosti pri delu.

V spominu nam ostane:

20 % tega, kar preberemo,

30% tega, kar slišimo,

40% tega, kar vidimo,

50% tega, kar povemo,

60% tega, kar storimo

IN

***90% tega, kar vidimo, slišimo,
povemo in storimo!***

(ColinRose, L.Goll)

8. 4. Ločevanje BISTVENEGA od NEBISTVENEGA:

Učenje je zares pravo skladiščenje, ki se mora držati določenih pravil:

- **prva faza:** če hoče učenec nekaj razumeti, doumeti ali si zapomniti naj vzame v roke pisalo in to zapiše!
-
- **druga faza:** odstrani naj vso navlako! Izloči naj bistvo!
- **tretja faza:** natančno si naj ogleda bistvo!
- **Četrta faza:** išče naj rešitve!

Predvsem je treba imeti ves čas pregled nad skladiščem in natančno vedeti, kje je kaj.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

»Skladiščenje znanja« lahko primerjamo s skladiščenjem sadja. Sadje je pokvarljivo, zanje pa je pozabljivo, zato moramo v obeh primerih spretno ravnati. Nesmiselno bi bilo v skladišče natrpati sto ton jabolk, ker bi jabolka zgnila, se pokvarila (znanje bo pozabljeno, če ga je preveč!). Zato raje ne skladiščimo jabolk!

Skuhajmo raje sirup iz jabolk. Sirup je namreč koncentrat jabolk (iz snovi so narejeni izvlečki) in šele steklenice sirupa lahko lepo pregledno zložimo. Ko bomo želeli sirup uporabiti, ga bomo razredčili z vodo (točke, ključne besede, bistveni podatki, ki smo jih zapisali in si jih zapomnili, bomo sedaj oblikovali v lepe stavke). Torej je to tako, da je vsa skrivnost uspešnega učenja v nekakšnem krčenju in širjenju učne snovi.

8. 5. Uporaba novega znanja v povezavi s prejšnjim:

Ob opornih točkah, ob bistvenih dejstvih, ki si jih učenec zapiše v miselni vzorec, bo tedaj, ko bo to znanje treba uporabiti, znal dodati še marsikaj iz svoje »zaloge« znanja o določeni vsebini.

Znanje torej, ki ga učenec ob »skladiščenju« krči, bo ob uporabi razširil. Povezave, podobnosti, kombinacije, obogatitve, nova spoznanja, ki izvirajo iz prejšnjih ničkoliko neskončnih možnosti.

Odkrivanje novih svetov in novih skrivnosti- kako zanimivo in privlačno delo je učenje!

Ob učenju mora učenec zato urediti svoje umske sposobnosti, kar pa lahko dela le ob zbiranju znanja.

Ko se uči s knjigo in si dela izpiske, se usposablja, da bo lahko nekega dne v srednji šoli sledil profesorjevemu predavanju in si delal zapiske. V srednji šoli ali celo visoki šoli ne more biti uspešen, če ne zna slediti profesorjevemu predavanju, če ne zna hkrati v glavi oblikovati bistva njegovih besed, ki ga mora zapisati, če ne zna istočasno poslušati naprej, spet oblikovati bistva, ga zapisati itn. To je pot do znanja, do usposobljenosti; sposobnost sprejemati znanje in ga uporabljati.

8. 6. Zapomnitev posameznih podatkov:

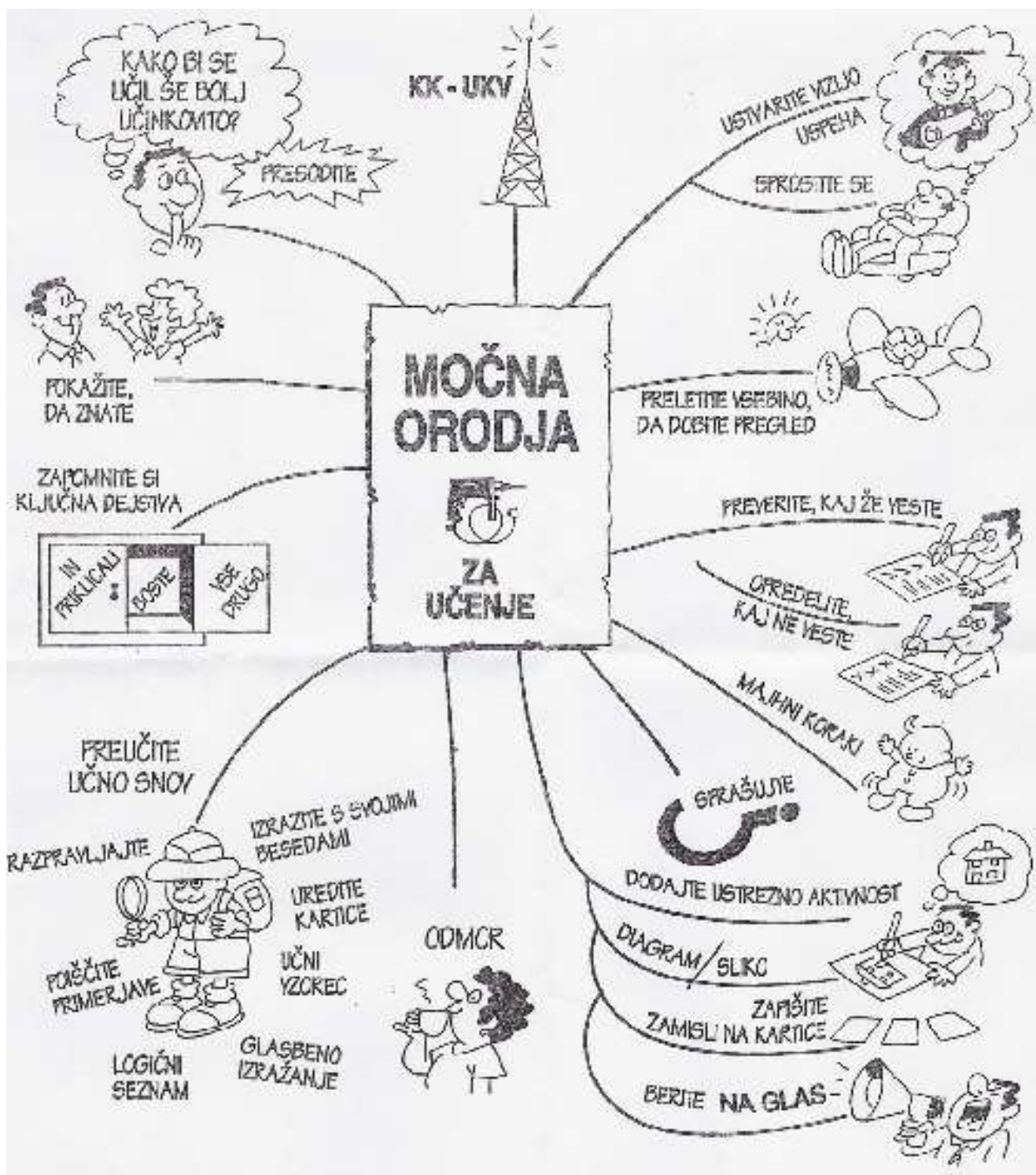
Vsi imamo podobne težave. Nekdo si težje zapomni matematične formule, drugi ne drži v glavi letnic, tretji raje pove pesmico na pamet. Vsi pa si proces pomnjenja lahko olajšamo, če upoštevamo naslednje nasvete:

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

1. IŠČI NOTRANJI POMEN:

Na primer naučili bi se radi nekaj tujk, ki jih uporabljamo v slovenščini: **rekonstrukcija, reforma, revalvacija, regeneracija...**

Ko ugotovimo, da predpona »re« - pomeni nekaj ponovno narediti, potem nam ni

teško ugotoviti pomena posameznih besed. Vse te besede spadajo v slovar vseh evropskih jezikov, tako da smo s tem spoznali tudi vrsto besed v tujih jezikih.

Dalje ugotavljamo kaj pomenijo besede:

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

dekonstrukcija, **de**formacija, **de**evalvacija, **de**centralizacija, **de**koncentracija...

Predpona »**de**« - pomeni v vseh primerih nekaj razrušiti, raztresti, razvrednotiti ipd.

Tudi posameznih števil si ne moremo zlahka zapomniti.

Pri telefonskih številkah in avtomobilskih številkah si pomagamo tako, da jih združimo v sklope po tri in tri. Še lažje si jih zapomnimo, če v skupini števil najdemo notranjo povezavo, smiselno zvezo.

Na primer v naslednjem primeru:

149162536496481100

Zapomnitev teh števil je stara šolska nagajivka. Poskusi jo rešiti. Če boš med številkami našel kakšno povezavo, kakšno notranjo zakonitost, tedaj ne bo tako težko:

1 4 9 16 25 36 49 64 81 100

(Rešitev je: $1*1=1$, $2*2=4$, $3*3=9$, $4*4=16$, $5*5=25$, $6*6=36$ itd.)

POMAGAJ SI Z MNEMOTEHNIKO, TEHNIKO ZAPOMNJENJA:

Če si na primer ne moremo zapomniti, kdaj v slovenščini postavljamo vejico, uporabimo staro šolsko »iznajdbo«:

Pred KI, KO, KER, DA, ČE, vejica skače!

Če se hočemo naučiti, kdaj uporabljamo predlog **S** in kdaj **Z**, povežemo posamezne soglasnike v stavek: **Ta suhi škafec pušča.**

Predlog **s** torej stoji pred **T, S, H, Š, K, F, C, Č, P.**

9. Sklopi šolskih predmetov-kako se učiti

Sedenje pri knjigah je včasih res dolgočasno, vendar je učenje nekaj povsem drugega kot sedenje pri knjigah. Kdo pa pravi, da se moramo naučiti prav vse! Vsega se niti ne poskušajmo naučiti. Za učenca je pomembno, da izbere le tisto, kar je pomembno, ločevanje bistva od nebistvenega in si zapomni le najpomembnejše. Pri tem pa nikakor ne sme pomilovati samega sebe in premišljevat česa vse ne zmore, ne razume, za kaj vse nima časa...

Zato je pomembno, da učenec ve urediti stvari tako, da podobne stvari zloži v en predal. Snov pri šolskih predmetih je najbolje poenostaviti v smiselne sklope, in tako s tem raje trošiti svojo energijo za izvršitev dela. Dušica Kunaver v knjigi UČIM SE UČITI navaja naslednje smiselne sklope:

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

❖ 1. sklop - JEZIKI:

Izhodišče učenja vseh **jezikov** je materinščina, zato mora vsak posamezni učenec zgradbo svojega jezika dobro poznati. Učenje tujih jezikov je le prilagajanje tuji izreki in tujemu načinu mišljenja. Osnovna zgradba pa je povsod enaka. Jezik je največja, najstarejša in najpopolnejša dragocenost vsakega naroda in je neizmerno bogastvo.

Pri učenju **tujih jezikov** se učimo ugibanja, sklepanja, predpostavljjanja, kombiniranja in iznajdljivosti. Kadar preberemo stavek na primer v angleščini in od sedmih besed ne razumemo dveh, moramo poskusiti iz smisla preostalih petih besed uganiti pomen teh dveh neznanih besed. Pomembno je, da ne segamo takoj po slovarjih, ampak je pomembno, da uporabimo svojo pamet. Če nič drugega, lahko vsaj približno predvidevamo, kaj neznana beseda pomeni. Ugibati moramo smisel besed tudi iz vsebine celega odstavka nekega besedila.

In kar je najpomembneje, da iz posledic ugame vzroke. Pri te, pa uporabljamo pamet, ki je najboljša stvar pod soncem.

❖ 2. sklop - NARAVOSLOVNE VEDE:

Matematika in **fizika** sta dve neločljivi vedi, obe slonita na devetih številkah in vrsti naravnih zakonov. Ena drugo dopolnjujeta, pravzaprav je fizika neke vrste uporabna matematika. Povsod vladajo logični zakoni, ničesar ne moremo urediti po svoje, vse je točno določeno.

Tako je tudi z **biologijo** in **kemijo**. Slednji sta nerazdružljivo povezani znanosti, saj obe obravnavata določene procese, ki se odigravajo v naravi. V resnici je človek in vse, kar ga obdaja, ujeta v igro kemijskih elementov in njihovih medsebojnih vplivov.

Pri učenju teh znanj se mora učenec učiti predvsem logičnega mišljenja in pridobiva dragoceno sposobnost predstavljanja nekega dogajanja.

Če si ob neki skici, risbi ali načrtu učenec zna predstavljati delovanje stroja ali fino presnavljanje v celicah živega bitja, bo s tem dobil to dragoceno sposobnost, ki mu bo v življenju še in še koristila.

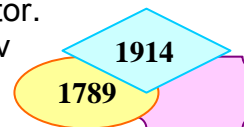
Tudi formul se naj ne bi učili učenci na pamet. Vsako formulo je treba razumeti, saj ni bila napisana zato, da bi nam oteževala učenje, ampak zato, da bi nam uporabo znanja olajšala. Zato je formule potrebno natančno razumeti:

- **ploščina pravokotnika** je: $a \cdot b$
(torej: dolžina krat širina),
- **kemijska formula za vodo** je H_2O
(torej: dva atoma vodika na en atom kisika)

❖ 3. sklop - **DRUŽBOSLOVNE VEDE:**

Zemljepis in **zgodovina** sta vеди, ki obravnavata tako rekoč isto znanje. V nekem času in prostoru se na Zemlji marsikaj zgodi. Zgodovina opisuje te dogodke v nekem času, zemljepis pa opisuje kraj, kjer se to ali ono dogaja. Zgodovine torej ni mogoče obravnavati, ne da bi poznali kraj in čas dogodka. Zato je pomembno, da si učenci postavljajo vsako znanje v določen čas in prostor. Pomembno je torej, da se učenci letnice učijo tako, da jih postavljajo v določen časovni okvir, omejen s pomembnimi letnicami. S tem, ko se učenci orientirajo v prostoru in času, si zelo olajšajo delo in si stvari zapomnijo za vse življenje.

Zgodovine, zemljepisa, zgodovine glasbe, zgodovine umetnosti in vrste drugih ved se naj učenci nikoli ne učijo brez zemljevida. Tako si ne bodo mogli trajno zapomniti napoleonskih vojn, če si na zemljevidu Evrope ne bodo ogledali, kako so napredovale in kako nazadovale Napoleonove armade. S tem pa se tudi hkrati navadijo uporabljati atlas.

❖ 4. sklop – **UMETNOST:**

Nemogoče je ločiti **likovno umetnost** od **glasbene**, saj vendar obe izražata iskanje lepote, to večno človekovo iskanje.

Že pračlovek, ki je naredil skodelico iz kamna, jo je okrasil z vijugo. Svoja podzemska bivališča je porisal z risbami, ki jih lahko občudujemo še danes. S plesom in glasbo je izražal svoja čustva, iskal tolažbo v nesreči, vzklikal od veselja v sreči. In vse to-ta lepota je sijaj sveta umetnosti.

Ne glede na to, česa se učimo, si ob tem poleg znanja nabiramo vrsto dragocenih lastnosti: prizadevnost, natančnost, vztrajnost, samostojnost, sposobnost ocenjevanja, kritičnost,...

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

Povzetek

Zelo pomembno je, da predvsem zaupamo vase in v svoje sposobnosti in da gradimo tisto pravo samozavest, ki izvira iz vztrajnostnega dela.

Vsak od nas je enkratna in izjemna oseba; nikogar na svetu namreč ni, ki bi bil nekemu v vsem enak. Zavedati se moramo le, da vse naše znanje in vsi neuspehi tega sveta ne morejo odtehtati toplote človeškega srca. Zato, karkoli bomo v življenju dosegli, karkoli bomo postali- bodimo in ostanimo ljudje.

Najpomembnejše od vsega tega pa je, da se znamo pravilno naučiti učenja. Le delo in pravilno učenje nas popeljeta v svet znanja, ki nam odpira obzorja; daje poklic, ki si ga želimo ter nas obogati.

Učenje je torej podobno poti na goro. Najprej si moramo ogledati smer, ki jo želimo preplezati, nato se oziramo naprej, proti vrhu- proti cilju in še dlje- proti svojemu osebnemu cilju. S hojo po gorah želimo postati spretni, odporni, vzdržljivi ljudje in dobri učitelji in tako je tudi pri učenju učenja. Poiskati moramo oporne točke tako kot pri gorah - police, razi, prečnice, žlebove, peči, kjer bomo našli oprimke in se vzpenjali navzgor.

Na vrhu si moramo dovoliti, da nas prevzame občutek zmagooslavja, nato pa se ozreti nazaj na prehojeno pot. Vtisniti si moramo v spomin vsak korak in spoznanja, da smo s hojo po gorah, najbolj pa kot s prodiranjem v svet znanja, doživeli nekaj trajno lepega, nekaj, kar bo naredilo naše življenje polnejše, bogatejše in lepše.

Vsak drobec znanja, ki ga učenci pridobijo sami – vsak problem, ki ga sami rešijo – postane mnogo bolj njihov, kot bi bil sicer. Dejavnost uma, ki je spodbudila uspeh učencev, koncentracija misli, potrebnih zanj, in vznemirjenje, ki sledi zmagooslavju, prispevajo k temu, da se dejstva vtisnejo v spomin, kot se ne bi mogla nobena informacija, ki so jo slišali od učitelja ali prebrali v učbeniku.

Učenje je odkrivanje, da je nekaj mogoče.

1. **KDO** JE TISTI, KI NAJ SE UČI? **JAZ!**
2. **KDAJ** NAJ SE UČIM? **Ob pravem času.**
3. **KAKO** NAJ SE UČIM? **Poenostavljam in varčujem s časom!**
4. **KJE** NAJ SE UČIM? **Kjer se najbolj je počutim.**

Literatura

- ✚ Kunaver, D.(2001). Učim se učiti. Ljubljana: samozaložba D.Kunaver.

Učenje učenja ali kako naj se učim-gradivo za interno uporabo

- ✚ Plut-Pregelj, L.(1990). Učenje ob poslušanju. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- ✚ <http://www.ipsos.si/web-content/VIZ-portal/ogled/citati%206%20-%20o%20ucenju.html>
- ✚ http://www2.arnes.si/%7Eosljtcec1s/ucenje_opb.html
- ✚ http://www.rasinerigija.si/cvzu/egradiva/ucimo_se_uciti/definicija_uenja_unesco_1993.html